

LINDÖN – ÖN SOM ÅTER ÄR ETT PARADIS

Av Lars Liljenstolpe, Naturskyddsföreningen Strängnäs

Denna ö så nära oss men ändå en bit bort. Belägen i Sörfjärden c:a 10km från stadskärnan i Strängnäs. Ön som helt fångslar sin besökare med dess sköna natur, dess lugn och avskildhet. Också den mångfald av natura ting som hopar sig runt sin besökare. Dessutom öns ganska långa period av kulturhistoria i form av jordbruk, jakt och fiske.

Varför kan Du, som läsare, i rubriken finna ”ön som åter är ett paradiset” jo – i begynnelsen var Lindön ett av Mälardalens verkliga paradiser men på 1960-talet, när utkomsten för den bonde, som då brukade dess jord, blev för liten, sades arrendet upp och jordbruket avvecklades. Markägaren (Domänverket) gjorde då något drastiskt – han lät plantera gran (10.000 plantor) på större delen av ön, på dess mer än månghundraårigt brukande av åkrar och beteshagar. De som anlätades att utföra planteringen var ironiskt nog den siste brukarens mor och far – detta skedde 1964. Den tidigare så vackra ön försvann av alla dessa granar och det gick ej med bästa vilja kalla platsen för ett paradiset, men nya tider skulle komma.

Drygt 30 år senare övergick ägandet av ön från Domänverket till Naturvårdsverket. Den senare ägaren beslöt att återställa denna granbevuxna ö till sitt ursprung som kulturlandskap. All planterad gran avverkades och skeppades till g:a sågen vid Eksåg (Härad) för att där förvandlas till flis.

För att säkerställa öns ursprung blev ön ett naturreservat och också åter ett paradiset.

Vi tittar tillbaka i tiden, den tid då jorden brukades, korna betade, fiske och skogsbruk sköttes - allt i nära samklang med naturen.

Att jordbruk bedrivits på ön väldigt länge vittnar flera gamla kartor om. En karta från 1727 visar att ett kronohemman fanns på ön och av detta kan utläsas att kronan ägde och arrenderade ut marken.

Nu avser jag att berätta lite om Lindön och dess brukare och har också blivit **öns** sista sådan:

Familjen Bertil Vidlund (alltså Lindöns siste brukare) kom från Stallarholmen till Lindön 1950 med avsikt att bedriva jordbruk med allt vad detta innebar men även ett visst yrkesfiske skulle utövas. Familjen bestod av Bertil samt hustru Lilly och barnen Kjell och Mona. En tredje gosse föddes på ön, han bor fortfarande kvar och bär namnet Bruno . Han har dessutom ärvt faderns yrke – fiskarens.

Jordbruket:

Den som besökt Lindön förvånas kanske över dess låga profil – högsta höjden över havet är 27 m – det är således en ganska låglänt och lättbrukad

mark man möter. Gården omfattade då en areal om c.a 30 t åker att bruka samt en avsevärd betesyta. Fem till sex mjölkkor ingick i mjölkbesättningen och där till kom naturligtvis kalvar och ungdjur. Av praktiska skäl höll Bertil en egen tjur – det var ju annars ganska besvärligt den stund då korna skulle betäckas.

Till djurbesättningen i övrigt skall inräknas en häst och höns. Dessutom hade familjen, utifrån gårdens storlek, en ganska omfattande grisuppfödning, vilken innehöll c:a 20 slaktsvin. Dessa föddes upp på ön och såldes sedan vidare till Slakteriföreningen i Eskilstuna.

För att underlätta arbetet på gården köptes en traktor, en så kallad Grålle. Den användes flitigt i brukandet av jorden, men också som drivkälla till tröskverk, vedkap mm. Lindön var ju strömlös på den tiden och är så även idag.

Den avkastning som jordbruket gav, förutom grisuppfödningen, ingick i "näringskedjan" på gården, d.v.s. avkastningen från åkrarna blev föda till familj och djur, mjölken från korna dracks och förädlades av familjen, men även kalvar och grisar fick sin beskärda del, djuren slaktades och merparten gick till hushållet på gården. Djurens spillning gick åter som gödsel till åkrarna och den egna trädgården o.s.v.

Det var inte alla år som odlingsgrödan räckte till mat för djuren, utan man tvingades förstärka djurens föda med hamlat material från skogen, d.v.s. man skördade det fina grenverket av främst lind och björk, buntade detsamma och förstärkte djurens mat med detta material. Man finner på ön många äldre träd som hamlats. Enligt uppgifter upphörde hamlingen i slutet av 1930-talet. Det har på senare år genomförts kurser i just hamling på Lindön och när Du besöker ön finner Du många hamlade träd, unga som gamla.

Fisket:

Bertil utövade ju också fiskaryrket och i hans arrende ingick c:a 180 ha vatten. Ett mycket grunt sådant där medeldjupet låg mellan 1,5 – 2m. Här fiskades det främst gös men även abborre och gädda. Fisken **som** såldes i Eskilstuna var en viktig del av familjens inkomst.

Jakt:

Ett extra tillskott till familjeförsörjningen var jakten. Det rörde sig om småvilt och man jagade över hela ön. Förutom ett och annat rådjur, som simmande förirrat sig till ön, **sköts** där också räv **och** grävling. Även en och annan sjöfågel fick säkert **känna** på Bertils hagel.

Detta var en liten redovisning av vad och hur familjen Vidlund livnärde sig på sin ö - Lindön.

Skolplikt förelåg alla barn i landet, oaktat om man bodde i staden eller på en ö ute i Mälaren. Skoldagarna blev långa för Brunos syskon. Bortavaron från

hemmet blev lång p.g.a. den besvärliga skolvägen. När barnen kom hem hade dagen många gånger övergått till mörk kväll. Bara att ta sig över fjärden, när isen precis lagt sig på det höstkalla vattnet, var en stor ansträngning. När istäcket blivit vintertjock inkvarterades skolbarnen på fastlandet – **det** kan inte **ha** varit lätt för en lite palt att vara hemifrån. De skolor Brunos syskon gick i var Fogdö och Jäders skolor. Bruno hade ej nått skolpliktsålder när familjen bodde på Lindön utan hans skolgång blir en annan historia.

Lördagarna var förr mer en festdag än idag, men vad gjorde man då som ung – jo, bl.a. åkte på logdans. Även på Lindön ordnades det logdans med levande musik. Detta pågick fram till 50-talet. **Det** måste ha varit en upplevelse att se alla roddbåtar närma sig ön i en rät kurs för att delta i lördagens begivenhet. Hemfärdens kurs var säkert mer sökande och högljudd efter kvällens dans och intagen dryck på Lindön – men roligt hade man förhoppningsvis haft.

Att detta paradiset har stora naturvärden har ju bekräftats genom dess naturskyddsområdesstatus. Det är inte bara den gamla kulturbygden **som** myndigheten vill lyfta fram, utan det finns, som skrivet, väldigt många spännande naturvärden att ta del av både på land men även i luften **och** nere i vattnet.

Flertalet av dessa naturvärden finns att ta del av i Länsstyrelsens beskrivning av Naturreservat Lindön.

För att övervaka, utveckla och bevara dessa värden finns två personer knutna till Lindön.

1. Bruno Vidlund som anställts såsom **tillsyningsman** men har på sitt visitkort yrket fiskare. Bruno bor också på Lindön, i det hus hans familj lämnade 1964, men till vilket Bruna återvände och dessutom köpte 1997.

2. Torbjörn Davidsson med hustrun Lena som anställts **som** naturvård. Torbjörn och Lena är också ägare till bl.a. de c:a 30 kor som i sin tur "arbetar" som naturvårdare på ön genom **att** beta sly och gräs. Även en naturlig gödsling förekommer. Torbjörn "bebor" flera Mälaröar med sina naturarbetare och de gör ett beundransvärt arbete för vår miljö.

Mycket av det återställningsarbete som efter granplanteringen krävdes för att återskapa Lindön till det Paradiset vi talade om inledningsvis har utförts av Torbjörn och Bruno.

Detta var allt från en Lindö-beundrare och som också upplevt detta Paradiset några gånger. Och kan Ni, med hänsyn till vår natur, besöka Paradiset Lindön så gör det **vid rätt tillfälle och med största hänsyn till vad som händer i vår vackra omgivning och njut av Paradiset.**

